

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 107
תשרי תשע"ז

מוקד העירוב השכונתי
בני ברק
054-84-83-320

אולם יש טוענים שכיון שהרווח שבין עמוד הטלפון לקיר, הוא פחות מג' טפחים במקרה זה, אומרים לבד והרווח נחשב סתום, ושוב העמוד של העירוב נמצא אחורי מקום סתום, ואינו סותם מקצת מהפתח. בנושא זה הדעות חלוקות, ויש אומרים שלא אומרים לבד להחמיר במקרה כזה, שאין קשר בין הטלפון לקיר, ובעיני אדם נחשב שהפתח הוא מהקיר, והטלפון נמצא כביכול באמצע המדרגה, דהיינו בחלל הפתח, ולמעשה האחראי ביקש שבהתקנה יצאו מכל ספק, ואם אין ברירה יעשו את העמוד לפני הטלפון.

עובדי המוקד שהגיעו למקום הציעו פתרון להעמיד את העמוד צמוד לקיר, והלחי שלפניו הנהוג בעירובים השכונתיים, יהיה בולט מעט מעבר לעמוד הטלפון. ובכך יתקיימו שניהם, גם העמוד לא יבלוט והלחי יהיה כמעט שווה עם הטלפון, וגם הלחי יבלוט ויועיל להכשיר לכל השיטות. העובד הצטרף לדיון וטען שהחפירה במצב כזה, בין טלפון לארון הונה, מאוד מסוכנת שמא תגרום נזק כבד ח"ו, ואולי בשביל זה כדאי להעביר את המקום. אבל במוקד העירוב יש לעובדים את הנסיון ואת הכלים המתאימים, לחפירות עדינות. ובס"ד החפירה נעשתה בלי לפגוע בשום דבר, העמוד הוכנס למקום, והלחי הותקן כאמור בצורה שיבלוט מעבר לעמוד של הטלפון, בצורה כשרה ומהודרת ללא חשש.

במקרה זה היה צורך במיומנות נוספת, מפני שמעל מקום העמוד עוברים חוטי חשמל מגולים [ללא ציפוי שחור], וצריך לנקות גם באמצעי כטיחות. וגם ע"ז העובד המקצועי מדד ובדק, וקיצר את העמודים לפי הצורך באופן שישאר גובה מספיק שהחוט לא יקרע ממשאיות הנוסעות בכביש. לאחר סיום ההתקנה קשרו את החוט, וגילו שהיתה סיע"ד מיוחדת בדיוק של החיתוך שאכמ"ל.

שיפוץ עירוב שהעמודים התעקמו והחוטם התרופפו

עירוב שכונתי נוסף בשכונה חרדית בצפון הארץ, ששופץ בשבוע שעבר ע"י מוקד העירוב. נושא זה הוזכר בגליונות הקודמים (סוף גליון 104), שהיו משתמשים לעירוב באותה שכונה בחוטי ברזל, ויש בהם בעיה שאינם יכולים להימתח כל צרכם, וא"כ החוט שוקע באמצע בחלל הפתח, אשר ע"ז כתב המשגיב (בשעה"צ ס"ס ש"ב) שיש ליהרר לתקנו. ובחזו"א (סי' ע"י סק") פסל אותם מפני שנחשב כצורת הפתח מן הצד, כיון שאמצע החוט אינו מעל גובה ראשי העמודים. ובנוסף יש בעיה שהחוט הרפוי מתנדנד ברוח, ובמשנ"ב (שם) הביא מחלוקת אחרונים, ולא הכריע, ודעת החזו"א (שם) לפסול, במצב שבשעת הרוח יוצא אמצע החוט מהחלל שבין העמודים. כמו"כ העמודים באותו עירוב, היו עמודי עץ דקים שהוצמדו לעמודי חשמל, במשך הזמן התעקמו עמודי החשמל, ועמודי

חוט ברזל של עירוב רפוי וטוקע

העירוב יחד איתם. והנה בשני דברים אלו, אין לפסוק שהעירוב פסול, המציאות כיום שבעירובים העירוניים מצויים בעיות אלו, ביודעים ובלא יודעים, יש שמודים בזה ואומרים שכשרות העירוב היא רק למי שמכשיר אותם, ויש שאומרים שאין להם עמודים עקומים והחוטם אינם שוקעים, אך המציאות ברורה שבמשך הזמן לא ימלט שיהיו בעיות אלו בעירוב עירוני. ומ"מ בעירוב שכונתי לא מכשירים כלל את הדברים האלו, הוראת פוסקי הדור שמשפחות אברכים לא יסמכו על עירובים כאלו, שיש בהם חוטים שוקעים ומתנדנדים, ועמודים עקומים.

השלמת העבודות בשני עירובים שכונתיים נוספים

לקראת השנה החדשה הבעל"ט, נרשמו במוקד העירוב התקדמויות נוספות בשיפור העירובים השכונתיים ברחבי הארץ בס"ד. בימים אלו הושלמה התקנת עירוב שכונתי בירושלים בתוך שכונת בית וגן, שמויעד לחלק ולהפריד את האזור שיש בו מומרים הפוסלים את העירוב, שכידוע הוראת מרנן ורבנן פוסקי הדור ובראשם מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל שבזמננו אין כח בשכירות מהמשטרה להתיר את דיורי הגנים והמומרים, אלא צריך לשכור מכל תושב בפנ"ע. וכל זמן שלא שכרו, העירוב אינו מתיר להוציא מהבתים.

צוות מוקד העירוב, פעלו ע"פ הוראת הרב שליט"א האחראי על העירוב, והעמידו עמודים ולחיים המשלימים היקף נפרד לרוב השכונה, ואינם כוללים את המומרים [מלבד כמה חילונים בודדים ששכרו מהם באופן פרטי]. האחראי טרח הרבה מאוד בתכנון העירוב, שיהיה לפי כל השיטות וההקפדות הנהוגות בעירובים השכונתיים בזמננו, במשך כשנה וחצי הוא היה מקדיש לכך כל פעם כמה שעות, יחד עם עוד אברך ת"ח. ולאחר שהשלים את התכנית קרא למוקד העירוב, כדי לבצע את ההתקנה ברמה המהודרת והמקצועית, מתוך שימת לב גם לדיוק של סנטימטרים קטנים, שיש בהם משמעות הלכתית. דברים כאלו אינם נמצאים בעירובים העירוניים, גם מפני שלא מקפידים כל כך, ומסתפקים במצבים שכשרים לפי חלק מהשיטות. וגם משום שהשאלות בענינים אלו מצויות יותר דוקא בתוך השכונות, שיש הרבה גדרות שחלקן גבוהות וחלקן נמוכות.

עמוד העירוב ולפניו עמוד טלפון או ארון חשמל

רוב השאלות והחשבונות, לא ניתן להעלותם בקצרה בגליון זה, מפאת המורכבות שבהם. אולם דבר אחד נציין כאן, שיכול לבוא לידי תועלת גם לעירובים אחרים, וגם לאנשים פרטיים שעושים עירוב בחצר, בפרט כעת לקראת ימי חג הסוכות. באחד הרחובות ביקש האחראי להעמדי עמוד של עירוב, וקרא לאיש מטעם עיריית ירושלים לאשר את מקומו. האיש אישר את המקום, ובכל זאת ביקש לשנות מעט, להכניס את העמוד בין הטלפון הציבורי לארון של בוק הסמוך לו, כדי שלא יבלוט כ"כ לעין ולרחוב. האחראי אמר את הדברים לצוות מוקד העירוב, אלא שכאן התעוררה שאלה הלכתית. בחזו"א מבואר בכמה מקומות שהעמוד צריך לסתום חלק מהפתח, דהיינו מהמקום הפתוח במחיצות העירוב, ולכן אם העמוד נמצא מאחורי הכותל, הוא פסול למרות שהוא נראה וניכר מבחוץ, כי צריך שיבלוט באופן הניכר מבפנים. ובמקום אחד (סי' ס"ז ס"ק כ"ג) כתב החזו"א שאפילו אם העמיד שני לחיים, שהלחי הפנימי עבה יותר מהחיצוני והוא מסתיר אותו, והחוט עובר מעל הלחי החיצוני, יוצא שהלחי החיצוני אינו סותם קצת מהמקום הפתוח, שנותר אחרי שיש את הדבר הפנימי שמצמצם את הפתח. לפ"ז בנידון דידן, אם העמוד יהיה מובלע בין הטלפון לארון, הוא לא יסתום קצת מהפתח.

עמוד ולחי מאחורי טלפון או ארון חשמל

אמנם יש לחלק בין ארון לטלפון. האחרון רחב וגובהו כשיעור מחיצה וצמוד לקיר, ובודאי שהוא מצמצם את הפתח, וא"כ אם הארון נמצא מבפנים לפני העמוד, הרי העמוד אינו סותם מהפתח. אבל טלפון ציבורי עומד על עמוד ברובח כ-10 ס"מ בלבד, והוא אינו צמוד לקיר [לגדר של החצר], ואינו רחב כמחיצה ד' טפחים, א"כ אם עמוד העירוב יהיה צמוד לקיר, לא יהיה לפניו כלום, והוא יהיה ניכר מבפנים בין הקיר לטלפון, וי"ל שהוא סותם את הפתח שמתחיל בין הקיר לעמוד הטלפון.

חובת הותמת הכשרות לעירוב

אחד האברכים שהתקשר בימי בין הזמנים למוקד העירוב, לברר על השכונה הזו שרבים ממשפחות האברכים מתארחים בה, נדהם לשמוע על הבעיה, הוא היה בטוח שבשכונה חרדית אפשר לטלטל ולא צריך אפילו לברר, והנה הוא מגלה שיש בעיה כזו שאינו יכול לטלטל. בענין זה חשוב לציין, שצריך לברר על העירוב בכל מקום ולא לסמוך על אומדן שמוסתמא יש עירוב טוב. כמו שברור לנו שעל כל מאכל חייבים שתהיה חותמת כשרות, ואם מוצר אחד ללא חותמת, לא נאכל ממנו אפילו בחינם. כך בענין הטלטול, לא נסמוך בשום מקום בלי לברר ממקור מוסמך, שיוודע את ההלכות ומכיר את העירוב. וכל זמן שלא שמענו את רמת כשרותו, לא נטלטל בו.

מתוך הדברים נטל האברך על עצמו לדאוג לכל הענין, יחד עם המוקד. האברך והמוקד יצרו קשר עם האחראי המקומי, שעשה מאמץ לסייע לשפר את העירוב לטובת ציבור האברכים, למרות שהוא סמך על השיטות המקילות. ואנו מודים לו, בשם כל הציבור שיהנה מכך בעתיד. לאחר שנתקבל האישור, עדיין היתה בעיה גדולה עם המימון, בגליונות קודמים התפרסם ענין זה בין שאר הפעילויות, למעוניינים לתרום לזכות את הרבים, בעירוב שהרבה משפחות מתארחות בו במשך השנה. אך התרומות שהגיעו היו רחוקות מכדי כיסוי ההוצאות, ובכל זאת מחמת חשיבות הענין, נטל המוקד על עצמו חלק גדול מההוצאות, כדי שלא יתעכב התיקון. למעשה היו עוד כמה עיכובים, וחלקם אף דברים יוצאים מכפי הרגיל, ניכר היה מהקשיים שיש כאן דבר חשוב ביותר. מימי בין הזמנים עד סוף חודש אלול נעשו כמה דברים, ולא יכלו להשלים את התיקון. לפני ראש השנה נעשה שוב מאמץ, ובס"ד הצליחו להשלים את התכנית העמידו ארבעה עמודים חדשים במקום העמודים העקומים, וכן קשרו חוטים חדשים מחוטי הדיג המשובחים שייצרו במיוחד למטרת העירובים בארץ הקודש, שבעז"ה בפיקוח נכון, הם יעמדו יציבים, ולא יתנדנדו מחוץ לעמודים.

ושוב נסיים בהודאה לאחראי שסייע בידינו ברצון ובשמחה ואף המריץ אותנו להשלים את המלאכה. וכן לכל האברכים שסייעו כל אחד בחלקו. יתן ה' שנוכה בשנה זו הבעל"ט, להמשיך בעשיית עירובים שכונתיים כשרים ומהודרים, כראוי לציבור משפחות האברכים, והאברכים ידעו להכיר את החשיבות ההלכתית, לדרוש עירוב שכונתי בכל מקום, ולסייע ביד כל העוסקים בהם.

תיקון חוט עירוב שהיה קשור בגובה שלש קומות

בבדיקת העירובים מידי שבוע, נדרשת השקעה רבה, ובפרט לרגל התרחבות הבניה והוספת בניה בכל פינה. באחד העירובים השכונתיים בבני ברק, היה חוט של עירוב קשור בגובה רב, יותר מעשר מטר מהכביש. צד אחד היה בחלון של קומה רביעית, וצד שני מעל ראש בנין. בזמן האחרון בנו קומה נוספת על גג הבנין, ולסיים הביאו מנוף גבוה להשלים את הגימור החיצוני, וכחלק מהעבודה הוא הסיר את חוט העירוב, שהיה נראה לו מיותר. הוא לא מעביר חשמל, ולא קו טלפון, אלא סתם חוט. העובד אינו יודע איזה הלכה חשובה הוא יוצר לכל השכונה.

ביום שישי נסע האחראי והביא מוט טלסקופי מיוחד שנפתח לגובה 9 מטר, וכשפתח אותו נעצב לראות שחסר עוד שלש מטר. גם לאחר טיפוס על קיר סמוך, היה חסר מעט להגיע למקום הקשירה, ולמרות שהיה עוד אפשר לפתור את הטיפוס באמצעים נוספים, הוא החליט שאם כל כך קשה לתקן את החוט, מה הוא יעשה כאשר יצטרכו שוב לתקנו. לכן הוא החליט לעבור משם, ולהתקין עמודי עירוב רגילים שקל לטפל בהם. כפי שהוזכר בגליונות לעיל, יש בשנים האחרונות מהפך בענין זה, להחליף את האילתורים הוותיקים, של קשירת החוטים לבנינים, אל עמודי עירוב תיקניים, מפני שהתברר שהקושי הגדול בתיקון האילתורים, מביא לכך שהאחראים לא יכולים לעמוד בתיקונים כראוי, וכמו שאירע במקרה זה. כמוכן שהעלויות הן יותר גבוהות, אך רק בצורה כזו אפשר לשמור, שהכשרות הראויה תהיה מסודרת כל שבוע בס"ד.

באותו יום שישי כבר לא היתה אפשרות להתקין עמודים חדשים, ובפרט שהתעוררה שאלה היכן כדאי להעמידם, מתוך התחשבות גם בנושא ההלכתי וגם בנושא הפרקטי. ולכן האחראי היה צריך להקים צורת הפתח זמנית, שתענה על הדרישות של מוקד העירוב, כלומר שתהיה טובה וחוקה, הלחיים שיוכלו להעמיד דלת של קש, והיו מחוברים בצורה שילדים לא יקלגלו אותם באמצע שבת. החוט יהיה בגובה ראוי, ורוחב הלחי והמקום של הלחי, ועוד שאר פרטים הלכתיים.

לברורים בנושאי עירובין, וכן לתרומות וסיוע בהפצת הגליון:

ניתן לקבל את העלון במייל כשר, לשלוח בקשה ל- 883320@GMAIL.COM

במהלך העבודות נעצרו הרבה עוברים ושבים מכל מיני חוגים, לראות מה עושים, והפעם לא היה צריך להסביר להם מה זה, כולם מיד הבינו שמדובר בעירוב, והקרשים הם לחיים, המדידה היא לכונן את הלחי למקום החוט, ועוד. ניכר היה שהמושג של עירוב חדר לציבור. כמו"כ היו כמה צעירים שהצטרפו לעזרת העוסקים, וסייעו בידם במצוה הגדולה. למרות העזרה עבדו העוסקים עד קרוב לכניסת שבת, עד שהיה נראה שהעירוב מסודר כהלכה.

עמוד עץ מכופף לכיון החוט, והרחקת הלחי

אחד הדברים שהיה ויכוח בין שני העוסקים, לאחר שקשרו את החוט לראש מקל מעץ זמני, שהצמידו בגובה לגדר של אתר הבניה, כידוע מקל עץ ארוך, יש לו גמישות קלה, וכאשר מותחים עליו את חוט העירוב, הוא נמשך אל כיוון החוט. ולכן במקרה כזה צריך שימת לב מיוחדת בהעמדת הלחי, שאם

לחי מקרש צמוד, ולפניו לחי מכונן

מעמידים אותו קרוב לעמוד, יוצא לפעמים שאינו נמצא מתחת החוט, אלא מתחת החלק המכופף של העמוד, ובצורה כזו הלחי פסול. ואין לומר שהעמיד יחשב כהמשך של החוט, דהיינו כמשקוף, מפני שמשקוף הוא דבר מאוזן ששוקף על חלל הפתח, ואילו העמוד הוא מאונך ואינו נחשב משקוף, גם אם יש לו כיפוף מועט. (ומלבד זה יש דין פתחי שימאי כיון במקום כזה למודד במכשיר המדידה היכן מקום החוט, ולהרחיק את הלחי מהעמוד כראוי. [במקרים שמוודדים עם אנך (חוט שבקצהו משקולת), לא מספיק לראות את הכיוון של החוט, אלא צריך לקרב את האנך עד נקודת חיבור החוט לעמוד, כדי לראות מהו המקום שבו מתחיל החוט. וזו נקודה חשובה שרבים אינם מודעים לה].

אחד העוסקים בדק בבקבוק המדידה הידוע, וראה שגם לאחר קשירת החוט העמוד אינו מתכופף מעבר לגדר, והצמיד מיד קרש גדול ללחי, [ורחבו היה פחות מג' טפחים מן החוט ולפנים]. אחריו בא השני והתחבט מאוד במדידה, וביקש להוסיף לחי לצאת מידי ספיקו. העוסק הראשון אמר לו, שיכול לעשות כל מה שהוא רוצה עד שיצא הספק מליבו. הוא הסתובב ברחוב ביום שישי בצהריים, ומצא חתיכת פח זרוקה, ששימשה כחלק חיצוני של מזגן גדול, והעמיד אותה וקשר אותה לפני הלחי הראשון, בצורה שהיא ודאי מתחת החוט ללא ספק.

קרש שהתרופף אינו ראוי להעמיד דלת

מקרה נוסף שדרש עירנות לגלות את הבעיה, באחד העירובים שיש עדיין לחיים מקרשים, קרש אחד נשבר מעט בראשו, ונחסר בו משיעור טפחים.

לחי מוקד שהתרופף בחלק העליון

האחראי הגיע ביום שישי והביא קרש נוסף וחלק, והצמיד אותו לקרש הראשון, לאחר כמה שבועות עבר הבודק וראה שהקרש החדש ניתק מהברגים העליונים [מפני שהוא היה דיקט דק, וראש הבורג חורר את הדיקט ויצא]. במקרה כזה הלחי עדיין עומד, הוא לא יפול, אבל הוא כבר לא כשר. מפני שהשו"ע כותב (סי' שס"ב סי"א) שהלחי צריך להיות חזק שיוכל להעמיד דלת של קש, ודיקט שאינו מחובר למעלה, אלא רק למטה, אם יקשרו לו דלת הכי קלה הוא ישבר לגמרי. במקרה זה היו עוד שנים שגילו עירנות לבעיה זו והודיעו למוקד, ומיד ביום שישי תוקן הדבר, וחיברו אותו שוב בצורה טובה, עד שישפצו בעז"ה ויעשו לחי מברזל חזק וטוב.

צוות "מוקד העירוב", מברכים את הקוראים, ואת כל העוסקים בעירובים, שבכל עיר ושכונה, בברכת גמר חתימה טובה, שנוכה ללמוד וללמד, לשמור ולעשות ולקיים מצוות עירוב, בשמחה ובדקדוק ההלכה.

נמסכת ההרשמה לבדיקת כשרות הסוכות, וגודל הגגות והמזגנים והעצים הבולטים מעליהם. (בעלות 30-50 ש"ח)
ניתן להרשם בטל: 054-8483320

ניתן לתרום בכל רחבי הארץ במכשירים של "נדרים פלוס" או "קהילות", ע"י חיפוש - "מוקד העירוב" וכן במערכת הטלפונית 03-7630585 שלוחה 323